

12. juni, 2007

Minerva

Odd Gunnar Skagestad:

Tullinløkka – atter en gang

Nasjonalmuseets byggeplaner på Tullinløkka er innhyllet av en illevarslende taushet. Illevarslende fordi det er åpen og offentlig debatt som må til for å sikre almenhetens faktiske ønsker og behov.

”Oslo er en herlig by!”

(Albert Nordengen, ordfører i Oslo fra 1976 til 1991)

Kulturdebatten – og løkka

Mange mener at *kulturdebatten* er det sikreste tegn på at alt er vel i Kongeriket. Kulturdebatten dreier seg alltid om saftige, sexy og ikke minst tidsriktige saker som f.eks. klimakvoter, Forfatterforeningens medlemskapskriterier og hottentott-faktoren i Thorbjørn Egners barneviser. Og skulle alle andre temaer for en stakkert stund være

uttømt, så har man alltid hatt *Tullinløkka* (alternativ skrivemåte *Tullinløkken*) som evig tilbakevendende stridsspørsmål.

Striden gjelder i korthet hva som skal skje med dette beskjedne men akk så attråverdige byrommet. Saken er i senere tid blitt overskygget av Bjørvika-bruduljene, – en debatt som i og for seg er viktig nok. Men i mellomtiden innhylles beslutningstagernes spill – herunder Nasjonalmuseets byggeplaner – i en illevarslende taushet. Illevarslende, fordi uansett hvilket tema som står på makthavernes dagsorden, vil åpen, offentlig debatt være den beste garanti for at de løsningene som velges, de beslutningene som tas og de tiltakene som iverksettes, faktisk er i pakt med almenhetens ønsker og behov. Det er når debatten forstummer, at de skadelige og stundom uopprettelige grepene blir tatt.

Planer og idéer

”Solid bakgrunn for egne meninger” har aldri vært noen forutsetning for å delta i den norske kulturdebatten, men det hjelper. Et greit utgangspunkt er å søke bakgrunnskunnskap i Oslo byleksikon (4. utg., Oslo 2000), som på s.449 kan fortelle at *”Det har vært fremlagt en rekke planer for bruken av Tullinløkka, som nå i en årrekke har vært benyttet som offentlig parkeringsplass. Flere av forslagene har ført til adskillig debatt”*.

Nøkternt og korrekt nok, men ikke særlig spenstig!

En påtagelig mer aktivistisk – om enn lettere harsellerende – tone ble slått an i referanseverket Norge på terskelen (Oslo 2000), som under oppslagsordet ”Tullinløkken” på s.179 fremførte følgende kreative innspill: *”Grei parkeringsplass midt i Oslo, men slik kan det jo ikke fortsette! Gjennom hele det 20. århundre har det klødd i fingrene på utbyggingsivrige liebhavere, som har lansert stadig nye pompøse monumentalprosjekter.... Har du en god idé, så kom deg ut av treverket og inn på banen! Og la oss ikke avspore av muligheten til å bebyrde byens sentrum med enda en grønn lunge. ...Noen har foreslått en rocke-scene i rokokko, men alternativene er legio: Hva med et skateboard-senter i ny-brutalistisk stil? Kanskje en Rikshospital-filial med renessansepreg og diskrete overskridelser? Eller et ungdomsherberge i jugend-stil? Hvorfor ikke et barokk-inspirert hvilehjem for*

miskjente politikere og trette byvankere? Et akvarium med lekke lekkasjer i ekte funkis? Eller en aldri så liten opera?”

Ingen av disse forslagene er foreløpig realisert. Ingen andre heller, men det har ikke manglet på friske idéer. I en artikkel med den alarmistiske titelen ”Tullinløkken – kulturpolitikens mare” 13. august 2001 kunne således Aftenpostens kulturmedarbeider Birger Kolsrud Jåsund presentere en liste med i alt 21 ”*Forslag til hva Tullinløkken kan brukes til*”.

Frosken

Men om det ikke har manglet på friske idéer, har det heller ikke skortet på idéer med adskillig mer tvilsom helsetilstand. Blant de mer avsindige og ubegavede – heldigvis også av tidsavgrenset varighet – var *Fortellingen om Frosken*: Hele Tullinløkka ble i mai 2005 fylt med en oppblåsbar grønn struktur, stor som en parkeringsplass og høy som en enebolig, som ble påstått å ligne en frosk. Og for at ingen skulle tvile på at den faktisk *var* en frosk, skulle den sommeren igjennom være åsted for en utstilling som het ”*Kyss Frosken. Forvandlingens kunst*”.

Provoserende? Nei, dette var ikke engang humbug – bare fjolleri. Pretensiøst, gørrkjedelig, uformuende og useriøst fjolleri. Til tross for initiativtagernes forfengelige håp om det motsatte, var froske-konseptet knapt egnet til å vekke forargede reaksjoner fra et antatt snerpet småborgerskap eller revitalisere en forlenget hensovnende kulturdebatt.

Magi og manipulering

Likevel: Symbolikken burde gi stoff til ettertanke, ut over øyeblikket. ”*Kyss Frosken!*” – her ble vi oppfordret til å foreta en *magisk handling*. Et kyss, – og som ved et trylleslag skulle en eventyrprins, eller i dette tilfellet, en ny og vakrere virkelighet åpenbare seg. Tro det, den som ville. I virkeligheten var løpet lagt: Her skulle *Nasjonalmuséet for kunst* – dette sammenfusjonerte monsteret som ble etablert for å rasere Nasjinalgalleriet – få breie seg med sine vidløftige utbyggingsplaner. Og her er det *svart magi* som gjelder: Et prima beliggende om enn litt slitent byrom med potensiale til å kunne opparbeides til en frodig park,- ja en urban oase, skal fylles igjen med betong i skjærende kontrast til de flankerende

klassiske bygningsmassene. For makta rår, og kulturpolitikkenes klåfingrete maktmennesker og besserwissere vet å fortelle oss hvordan det offentlige rom — og vi med det — skal omformes for å tjene som arena for deres egen post-strukturalistiske og høyst provinsielle kunst- og kulturforståelse. Satt på spissen, kan hende? Men på denne arenaen er det om-kontekstualisert pjatt som gjelder. Som en av prosjektets strateger — daværende statssekretær Yngve Slettholm i Kulturdepartementet — så politisk korrekt uttrykte det i Aftenposten 3. mars 2005: ”*Utstillinger av visuell kunst er kommunikasjon. Det ligger i kunstutstillingens dynamikk at skifte av sammenhenger og kontekst kan fremheve ulike sider ved enkeltkunstens budskap og forståelse*”.

”Skifte av sammenhenger og kontekst” — bedre kan man knapt fallby et dekonstruktivistisk – les *bevisst destruktivt* – kulturpolitisk program.

Noe har riktignok skjedd siden den gang. Høsten 2005 fikk vi et regjeringsskifte, og samfunnets kommandohøyder ble inntatt av folk som ikke burde være prestisjemessig bundet av forgjengernes kulturpolitiske visjoner, prosjekter og disposisjoner. Og Sune Nordgren — mannen som fremfor noen personifiserte Nasjonalmuséets herjinger og lumske anslag mot Tullinløkka — måtte forlate arenaen etter å ha fått mer pepper enn han var bekvem med. Litt urettferdig, for Nordgren gjorde bare jobben sin, trolig så godt han formådde ut i fra de retningslinjer som han hadde fått fra sitt styre (som på sin side handlet med et politisk sanksjonert mandat).

At Nordgren gikk, var greit nok, men synes ikke å ha medført noen reell kursendring hos dem som er de virkelige ansvarlige. Gjøkungen Nasjonalmuséet later til å være kommet for å bli, og alt peker ubønhørlig i retning av at Tullinløkka står for tur til å bli spist.

Håp i hengende snøre?

Ulike forslag om utbygging av Tullinløkka har vært debattert med større eller mindre intensitet siden 1837. Fra tid til annen har media brakt glade tidender om at stridsspørsmålet endelig er lykkelig løst. Således kunne journalist Bjørn Brøymer i en artikkel med overskrift ”La plassen leve!” i Aften 14. februar i år fortelle at ”*Tullinløkka er reddet. Tullinløkka vil ikke bli bygget ned*”.

Det lød for godt til å være sant, og var det trolig også. Allerede fire dager senere – 18. februar – kommenterte Aftenposten på lederplass utnevnelsen av ny sjef for Nasjonalmuséet, og kunne her fastslå at ”å få på plass Nasjonalmuséets krevende byggeprosjekt i Tullinløkkaområdet er den største og mest presserende oppgaven for Allis Helleland”. Og avisen fortsatte: ”I prinsippet er løpet lagt, med en arkitektkonkurranse som Kulturdepartementet stadig forsikrer er rett rundt hjørnet. Men stadig kastes det frem nye idéer og forslag som nok beriker debatten, men som ikke akkurat skaper fortgang i prosessen”.

For 100 år siden ble Tullinløkka på vinterstid brukt som skøytebane for byens befolkning. Om sommeren var her lekeplass for barn. Kanskje ikke den optimale anvendelse av tomtegrunnen, dessuten var det før *det utvidede kulturbegrep* ble oppfunnet. Men nå skal løkka til pers, voldtas og vansires for å tilfredsstille kultokratiets forfengeligheit. Ikke av de største tragedier, kan hende, sett under tsunamiers og evighetens synsvinkel. Men nok til at man må kunne unne seg noen sure oppstøt.

Eller,- kanskje ikke. ”Håpet er det siste som dør”(”Nadezjda posledni umirajet”) heter det i et gammelt russisk ordtak. Skal vi våge å tro at det fortsatt er tid til å ta i bruk den rotnorske *Fjellvettregel nr.8* - ”Vend i tide, det er ingen skam å snu”?

- Odd Gunnar Skagestad arbeider til daglig i UD. Han er en aktiv skribent og samfunnsdebattant, og har tidligere hatt artikler i bl.a. Samtiden, Nytt Norsk Tidsskrift og Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift.